

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра історії та культури української мови

**ПЕРЕХІДНІ І ЗМІШАНІ ГОВІРКИ
НА СЛОВ'ЯНСЬКИХ ТЕРЕНАХ**

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

підготовки здобувачів освіти

третього (освітньо-наукового) рівня

Силабус вибіркового освітнього компонента «Перехідні і змішані говірки на слов'янських теренах» підготовки здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня. 30 серпня 2022 р. 6 с.

Розробник: Громик Ю. В., кандидат філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії та культури української мови.

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:



проф. Богдан С. К.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітні програми, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Очна форма навчання	Для здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня усіх спеціальностей та освітньо-наукових програм	Вибірковий
Загальна кількість годин / кредитів – 120 / 4		Рік підготовки – 2
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр – 4
		Лекції – 10 год.
		Практичні заняття – 14 год.
		Консультації – 8 год.
		Самостійна робота – 88 год.
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

ППП Громик Юрій Васильович

Науковий ступінь кандидат філологічних наук

Вчене звання професор

Посада професор кафедри історії та культури української мови

Контактна інформація gromyk.jurij@vnu.edu.ua 0957321894, 0978940440

Розклад занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

Силабус вибіркового освітнього компонента «Перехідні і змішані говірки на слов'янських теренах» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня, водночас враховано специфіку освітньо-наукової програми «Мова, література і фольклор пограниччя» підготовки доктора філософії галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».

Вибірковий освітній компонент «Перехідні і змішані говірки на слов'янських теренах» має важливе значення для формування фахового світогляду сучасних науковців-філологів. Матеріали лінгвістичних атласів наочно підтвердили передбачення лінгвістів про відсутність чітко окреслених меж мов та діалектів. Проблема кваліфікації одиниць діалектного членування мови, особливостей функціонування явищ різних мовних рівнів у ядрі діалектів і на їхній периферії – одне із важливих і цікавих завдань не лише вітчизняного, але й слов'янського мовознавства.

Мета викладання освітнього компонента – сформуванню розуміння природи міжмовних та міждіалектних контактів і статусу, особливостей формування та тенденцій розвитку перехідних та змішаних говірок.

Вивчення освітнього компонента спрямоване на виконання таких завдань: узагальнення і глибше осмислення проблематики міжмовної та міждіалектної взаємодії; дослідження механізмів формування перехідних та змішаних говірок; вироблення навичок виявляти й коментувати діалектні явища різних мовних рівнів із погляду їхнього походження, розрізняти й аналізувати явища ядра діалекту та периферії діалекту, коректно коментувати межі мов та діалектів.

Перелік компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати комплексні філологічні та освітньо-педагогічні завдання в процесі викладання філологічних дисциплін у навчальних закладах III-IV рівня акредитації; здатність провадити науково-методичні дослідження філологічного спрямування.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здобуття глибинних знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;</p> <p>ЗК 2. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;</p> <p>ЗК 3. Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти.</p> <p>ЗК 4. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного світогляду на основі абстрактного мислення, критичного аналізу, оцінки, синтезу і генерування нових та складних ідей.</p> <p>ЗК 5. Здатність вільно оперувати абстрактними категоріями, логічно і водночас нестандартно мислити при вирішенні професійних проблем.</p> <p>ЗК 6. Вміння фахово-коректно, на засадах академічної доброчесності, провадити наукове дослідження.</p> <p>ЗК 7. Здатність здійснювати в процесі наукового дослідження пошук легітимних джерел, опрацьовувати великі обсяги інформації, диференціювати джерела, залучати найбільш необхідні для вирішення поставленої мети фахових праць.</p> <p>ЗК 8. Вміння інтегрувати напрацювання національної науки у світовий науковий простір, використовувати у науковій діяльності ресурси наукометричних баз та надбання національної науки.</p> <p>ЗК 9. Здатність комунікувати з науковцями різних галузей знань, вирішувати завдання, які вимагають залучення ідей із суміжних чи віддалених галузей сучасної науки.</p> <p>ЗК 10. Здатність керувати науковими програмами та проектами, вміння працювати індивідуально і колективно над вирішенням складних наукових завдань.</p> <p>ЗК 11. Здатність дотримуватися етичних норм поведінки у науковій діяльності, бути критичним і самокритичним, діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 12. Здатність комунікувати із представниками ЗМІ.</p>
Фахові	ФК 1. Вміння на високому рівні, з опертям на досягнення сучасної

компетентності (ФК)	<p>науки, виконувати оригінальне наукове дослідження у філологічній галузі.</p> <p>ФК 2. Здатність розширювати і використовувати категоріальний апарат філологічної науки для ефективного вирішення нових наукових завдань.</p> <p>ФК 3. Вміння обрати найбільш ефективні методи дослідження для поставленої мети, на основі знань сучасної методології.</p> <p>ФК 4. Здатність формувати свій науковий імідж в процесі саморозвитку, виробляти потребу бути в епіцентрі філологічної науки.</p> <p>ФК 5. Здатність критично і самокритично мислити в процесі рецепції, інтерпретації та аналізу літературних текстів.</p> <p>ФК 6. Здатність стежити за сучасним літературним процесом, виділяти синхронічні взаємодії і діахронічні дискурси.</p> <p>ФК 7. Вміння розглядати відомі явища під новим кутом зору, виділяти фрагменти, важливі для розвитку української філології, бачити закономірності взаємодії центру і периферії у явищах культури, виділяти лімінальні дискурси.</p> <p>ФК 8. Вміння творчо застосовувати педагогіку і психологію вищої школи у викладанні філологічних дисциплін.</p>
----------------------------	--

7 – Програмі результати навчання

ПРН 1. Обирати необхідну для здійснення наукового дослідження методологію, орієнтуючись на останні досягнення світової науки.

ПРН 2. Планувати і виконувати актуальні для науки, прикладні та фундаментальні дослідження, фактичний і теоретичний матеріал підпорядковувати меті, аргументувати послідовність виконання, робити обґрунтовані висновки, захищати результати на різних рівнях апробації.

ПРН 3. Свідомо формувати власну картину світу на основі сучасного гуманітарного світогляду, бути відкритим до новацій та ідей, які продукують науковці різних гуманітарних наук, вміти їх проєктувати на потреби філологічної галузі.

ПРН 4. Розуміти зв'язок усіх філологічних дисциплін, специфіку і необхідність вузької спеціалізації, взаємодію регіональної, національної, світової філології, місце у загальному науковому пошуку літературознавчого дослідження.

ПРН 5. Опанувати сучасну методологію гуманітарних наук, обрати і оволодіти для практичного застосування методами, найбільш ефективними в роботі з літературними текстами, напрацювати комплексний метод філологічно-літературознавчого аналізу тексту.

ПРН 6. Вміти обирати найбільш актуальні теми для літературознавчого дослідження, поєднувати загальні потреби галузі зі своїми власними науковими інтересами.

ПРН 7. Концептуалізувати літературознавчий словник: вміти простежити дискурси кожного з ключових понять наукового проєкту.

ПРН 8. Вільно володіти жанрами, необхідними для апробації наукової продукції і її використання у викладацькій роботі: тези доповіді, матеріали конференції, науково-популярна або академічна стаття, розділ монографії, монографія, посібник, тощо.

ПРН 9. Вільно володіти ресурсами бібліотек, користуватися паперовими, електронними носіями, інтернет-ресурсами з одночасним вмінням критично сприймати сумнівну інформацію, недостатньо достовірні джерела.

ПРН 10. Усвідомлено уникати прямого чи прихованого плагіату; вміти чітко і коректно формулювати висновки науковців, на ідеї і концепції яких спирається власне дослідження; переконливо й органічно вводити цитату у власний мовленнєвий потік.

ПРН 11. Вдосконалювати знання української мови, формувати свій стиль наукового викладу, в якому поєднується багатий словник спеціальних наукових термінів і здатність чітко формулювати думку, знаходити креативні і переконливі висловлювання

для передачі своїх знань.

ПРН 12. Розвивати читацький кругозір: поповнювати ерудицію, рецепцію класики поєднувати з інтересом до сучасного літературного процесу (регіонального, національного і світового). У процесі рецепції вміти розмежовувати інтерпретацію й аналіз, володіти жанром критичного есе при оцінюванні текстів сучасної літератури.

ПРН 13. Активно використовувати у науковій діяльності і її популяризації знання іноземної мови, стежити за новинками світового літературознавства, залучати неперекладені тексти у власне наукове дослідження.

ПРН 14. Вміти вести науковий діалог або дискусію, шліфувати вміння чути опонента і аргументовано відстоювати власну позицію, чітко формулювати суть розбіжності у поглядах.

ПРН 15. Поповнювати тезаурус філософськими і психологічними концептами, активно залучати до літературознавчого дослідження праці класиків філософії і психології, не лише в якості теоретичної чи методологічної бази, а й для розширення власного гуманітарного світогляду, усвідомлення особливостей творчого процесу науковця.

Soft skills: здатність логічно і критично мислити; креативність, оригінальність та ініціативність; вміння працювати в команді та взаємодіяти; навички ефективної комунікації; логічна аргументація; розв'язання проблем та формування ідей.

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Бал
	Усього	у тому числі				
		Лекц.	Практ.	Сам.	Конс.	
1 семестр						
Змістовий модуль 1. <u>Теоретичні засади вивчення міжмовної та міждіалектної взаємодії</u>						
Тема 1. Діалектне членування української та інших слов'янських мов	14	0	2	12	0	8
Тема 2. Механізми міжмовного (міждіалектного) контактування	15	2	2	10	1	6
Тема 3. Специфіка функціонування явищ різних мовних рівнів у ядрі діалектів і на їхній периферії	15	2	2	10	1	6
Тема 4. Напрацювання вчених у дослідженні перехідних і змішаних говірок української та інших слов'янських мов	16	0	2	14	0	20
Разом за змістовим модулем 1	60	4	8	46	2	40
Змістовий модуль 2. <u>Перехідні та змішані говірки в ареалі української мови</u>						
Тема 5. Перехідні та змішані говірки в ареалі північного наріччя	20	2	2	14	2	20
Тема 6. Перехідні та змішані говірки в ареалі південно-західного наріччя	20	2	2	14	2	20
Тема 7. Перехідні та змішані говірки в ареалі південно-східного наріччя	20	2	2	14	2	20
Разом за змістовим модулем 3	60	6	6	42	6	60
Усього годин / балів	120	10	14	88	8	100

Самостійна робота

Самостійна робота включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення тем і окремих питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять.

Ефективність самостійної роботи викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування і відображає в загальній оцінці за тему.

IV. Політика оцінювання

З інформацією про засади поточного та підсумкового оцінювання у ВНУ імені Лесі Українки можна ознайомитися на сайті Університету ([деталі за посиланням](#)).

Максимальний бал за тему набирають здобувачі освіти, які опрацюють запропоновані джерела, критично аналізують матеріал, глибоко висвітлюють теоретичні питання, вичерпно відповідають на додаткові запитання, аргументують теоретичні положення прикладами, застосовують знання теоретичного матеріалу на практиці під час виконання вправ.

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Здобувач освіти повинен відвідувати всі практичні заняття і брати активну участь в навчальній діяльності, а також виконувати завдання самостійної роботи. Пропущені з поважних причин заняття треба відпрацювати в дні консультацій протягом двох тижнів після виходу здобувача освіти на навчання після вимушеної перерви. На заняття здобувач освіти повинен приходити вчасно. На заняттях здобувач освіти не може займатися сторонніми справами.

Політика щодо академічної доброчесності ([Кодекс академічної доброчесності](#)).

Здобувач освіти самостійно виконує завдання для практичних занять та самостійної роботи, так само завдання підсумкового контролю; надає правдиву інформацію про результати своєї освітньої діяльності; вказує джерела чужих думок у випадку їхнього використання.

Політика щодо дедлайнів та перекладання.

Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Під час вивчення освітнього компонента визнаються результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси / тренінги, онлайн-освіта, стажування тощо), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають освітньому компоненту як загалом, так і його окремим модулям, темі (темам), що передбачені цим силабусом. Деталі щодо процедури зарахування результатів [подані за посиланням](#).

Будь-які конфліктні ситуації буде вирішено відповідно до [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

V. Підсумковий контроль

Форма контролю успішності – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти відбувається під час поточного контролю (на практичних заняттях). Завдання поточного контролю (на практичних заняттях) оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У

випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку, у разі отримання незадовільної оцінки, допускається не більше двох разів: один раз викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

VI. Шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література

- Аркушин Г. Л. Західнополіська діалектологія. Луцьк, 2012.
Аркушин Г. Л. Народна лексика Західного Полісся. Луцьк, 2014.
Громик Ю. В., Яворський А. Ю. Поліські діалекти в сучасній художній літературі. Луцьк, 2022.
Лесів М. Українські говірки в Польщі. Варшава, 1997.
Rosprawy Slawistyczne. 6. Gwary mieszane i przejściowe na terenach słowiańskich. Lublin, 1993.